

Direnış ve Travmanın Mekânı Olarak Beden: Han Kang'ın Vejetaryen Romanına Psikanalitik ve Beden Odaklı Yaklaşım

The Body as a Site of Resistance and Trauma: Psychoanalytic and Body-Centered Approaches to Han Kang's *The Vegetarian*

Gülstan AVŞAR
(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kadın ve
Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Ankara
Türkiye

Ankara Hacı Bayram Veli University,
Institute of Graduate Programs,
Department of Women and Family
Studies, Ankara, Türkiye
gulistan.avsar@ogr.hbv.edu.tr

Geliş Tarihi/Received 13.03.2025
Kabul Tarihi/Accepted 03.09.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 25.02.2026

Atf:
Avşar, G. (2026). Direniş ve Travmanın
Mekânı Olarak Beden: Han Kang'ın
Vejetaryen Romanına Psikanalitik ve
Beden Odaklı Yaklaşım. *Edebiyat ve Beşeri
Bilimler Dergisi*, 76, 43-52.

Cite this article:

Avşar, G. (2026). The Body as a Site of
Resistance and Trauma: Psychoanalytic
and Body-Centered Approaches to Han
Kang's *The Vegetarian*. *Journal of
Literature and Humanities*, 76, 43-52.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial
4.0 International License.

Öz

Çağdaş Güney Kore edebiyatının öne çıkan isimlerinden Han Kang, insan ruhunun derinliklerini ve toplumsal yapıların birey üzerindeki etkilerini ustalıkla işler. 2024 Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülen *Vejetaryen*, bireysel ruhsal çatışmalar ile toplumsal normların kesişimini, ana karakter Yeong-hye'nin "et yememe" ve "bitkiye dönüşme" arzusu üzerinden çok katmanlı bir şekilde ele alır. Roman, bireysel patolojinin ötesine geçerek, kadın bedeninin toplumsal normlar, iktidar ilişkileri ve kültürel kodlarla şekillenişini sorgular. Psikanalitik kuram bağlamında Yeong-hye'nin bastırılmış travmaları, suçluluk ve öfkesi rüyalar yoluyla açığa çıkar. Bilinçdışı çatışmalar ve erken travmalar, karakterin psikodinamik gelişimini biçimlendirir. Yeong-hye'nin et yemeyi reddi, bedenin biyolojik olduğu kadar dilsel ve toplumsal bir inşa olduğunu gösterir. Beden kuramları çerçevesinde roman, kadın bedeninin patriyarkal toplumda nasıl denetlendiğini gözler önüne serer. *Vejetaryen*, bireysel bilinçdışı ile toplumsal denetim mekanizmalarının iç içe geçtiği bir anlatı sunarken, toplumsal düzenin "normalleştirme" çabalarına meydan okuyan bir karakterin travmatik ve direnç dolu yolculuğuna tanıklık eder. Bu çalışma, Yeong-hye'nin bedeni üzerinden ruhsal ve toplumsal çatışmaları analiz ederek, bireyin iç dünyası ile toplumsal normlar arasındaki gerilimi disiplinler arası bir yaklaşımla çözümlemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Han Kang, vejetaryen, kadın bedeni, rüya, iktidar

Abstract

A prominent figure in contemporary South Korean literature, Han Kang masterfully explores the human psyche and the impact of social structures on individuals. The *Vegetarian*, awarded the 2024 Nobel Prize in Literature, examines the intersection of psychological conflicts and societal norms through Yeong-hye's refusal to eat meat and her desire to transform into a plant. The novel goes beyond individual pathology, questioning how the female body is shaped by social norms, power relations, and cultural codes. From a psychoanalytic perspective, Yeong-hye's repressed traumas, guilt, and anger manifest through her dreams. Unconscious conflicts and early traumas shape her psychodynamic development. Her rejection of meat consumption reveals the body as both a biological and a social construct, central to identity formation. Within body theories, the novel highlights how patriarchal society controls and disciplines the female body. The *Vegetarian* intertwines unconscious processes and societal control mechanisms, depicting a protagonist whose journey is marked by trauma and resistance against normalization. This study analyzes psychological and social conflicts through Yeong-hye's body, using an interdisciplinary approach to explore the tension between individual consciousness and societal norms.

Keywords: Han Kang, The Vegetarian, women's body, dream, power

Giriş

Edebiyat, bireylerin içsel dünyasını ve toplumsal yapıların birey üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir alan oluşturur. Psikanalitik kuram, edebiyatta karakterlerin bilinçdışı süreçlerini, bastırılmış arzularını ve travmatik deneyimlerini anlamak için güçlü bir araç olarak kullanılır, rüya analizlerinin, rüyaların bilinçdışındaki haz isteğinin ve çatışmaların sembolik bir yansıması olduğu savunulur. Bu yaklaşım, edebi eserlerdeki rüya sahnelerinin karakterlerin içsel dünyasını keşfetmek için anlamlı bir motif oluşturulmasına zemin hazırlar. Rüyalar, edebiyatın bireyin psikolojik ve toplumsal gerilimlerini incelemesine katkıda bulunurken, psikanalitik kuram genel olarak edebiyatta karakterlerin eylemlerini, ilişkilerini ve bilinçdışı motivasyonlarını anlama düzleminde geniş bir perspektif oluşturur.

Beden kuramları, bedeni yalnızca biyolojik bir yapı olarak ele almak yerine, onun toplumsal, kültürel ve politik bağlamlardaki inşa süreçlerini inceleyen disiplinler arası bir yaklaşımdır. Michel Foucault'nun beden politikaları kuramı, bedenin iktidar mekanizmaları tarafından disipline edildiğini ve toplumsal düzenin bir parçası olarak işlev gördüğünü ileri sürer ve beden hem toplumsal denetim hem de direnişin sahnesi olarak kabul edilir. Susan Bordo gibi düşünürler, bedenin estetik ve toplumsal normlar aracılığıyla kontrol edildiğini; yeme bozuklukları, güzellik standartları ve diyet kültürü gibi pratiklerin bu kontrolün araçları olduğunu vurgular, edebiyat ve kültür çalışmalarında, bireylerin bedenlerine dair deneyimlerini ve bedenin toplumsal yapıdaki rolünü anlamada derinlemesine bir kavayışa olanak tanır.

Han Kang'ın *Vejetaryen*'i, bu bağlamda, bireysel arzular ile toplumsal normlar arasındaki çatışmayı ele alan güçlü bir anlatıdır. Roman, ana karakter Yeong-hye'nin "et yememe" kararı ve "bitkiye dönüşme" isteği üzerinden, bireyin bilinçdışı dünyasını ve ataerkil toplumun kadın bedeni üzerindeki tahakkümünü detaylı bir şekilde irdeler. Metinde, bir yandan Yeong-hye'nin tatmin edilmemiş dürtüleri ve travmatik deneyimleri görünür kılınırken, diğer yandan toplumsal normların birey üzerindeki baskısı sorgulanır. Kadın bedeninin patriyarkal toplumdaki denetimi ve normatif beklentilerle şekillendirilmesi, metnin ana eksenlerinden birini oluşturur. Yeong-hye'nin bedeni üzerinden şekillenen çatışmalar, toplumsal normlara meydan okuyan bir direnişe gönderme yapar. Kadın bedenine dair dayatılan rollerin birey üzerinde yarattığı tahakküm, romanın cinsiyet rolleri ve iktidar ilişkileri bağlamında tartışılmasına olanak tanır.

Kuramsal Çerçeve

Psikanalitik Eleştiri

Psikanalitik eleştiri, edebî metinlerdeki karakterlerin davranışlarını, rüyalarını ve travmatik deneyimlerini bilinçdışı süreçler üzerinden okuma olanağı tanır. Rüya içeriğinin tümü doğrudan veya dolaylı biçimde yaşantıya dayanmakla birlikte, rüyanın gerçek hayattaki kaynakları her zaman kolaylıkla saptanamayabilir. Rüyalarındaki bellek işlevi, bilinçli belleğin ulaşamadığı deneyimleri dahi zaman içinde anımsayarak rüyanın kaynağını uzun süre gizli tutabilir. Bu durum, rüyaların "bağımsız bir üretim gücü" taşıdığı yönünde bir yanılsama yaratabilir. Ancak yeni bir yaşantının tetiklediği bellek canlanmasıyla, daha önce bilinç düzeyinde hatırlanmayan bir deneyimin rüyada ortaya çıktığı ve dolayısıyla rüyanın nesnel bir yaşantıya dayandığı sonradan fark edilebilir. Freud, bireyin çocukluktan yaşlılığa kadar biriktirdiği deneyimlerin bilinçdışı üzerindeki etkilerini incelemiş ve kişilik yapısını üç temel unsur üzerinden açıklamıştır. İd, libidonun taşkınlığını temsil ederken ego, bireyin doğayla olan mücadelesini, süper-ego ise ahlaki normlara uyum sağlama sürecini yansıtır. Freud'a göre, id, ego ve süper-ego yapıları arasındaki etkileşim, bireyin bilinçdışı düzeyde yaşadığı içsel gerilimlerin kaynağıdır. İd ve ego arasındaki zıtlık, bireyin arzuları ile dış dünyanın beklentileri arasındaki uyumsuzluğun göstergesidir. Bu gerilim, bireyin ya pasif bir varoluş arayışına yönelmesine ya da dış etkilere karşı direnç geliştirmesine neden olabilir. Freud'un geliştirdiği psikanalitik yaklaşım, libidonun beden üzerinde kontrol ve baskılanma süreçlerini de kapsar.

Freud'un rüyaları "bilinçdışının kral yolu" olarak tanımlaması, bastırılmış anıların veya travmatik deneyimlerin dönüştürülmüş biçimleri olarak karşımıza çıkmasına işaret eder. Kâbuslar, bilincin kabul edemediği ya da bastırdığı içeriklerin sembolik bir yansımasıdır. Rüyalar, uyanık belleğimizin erişemediği bilgiler içeriyor gibi görünse de aslında unutulmuş veya bastırılmış deneyimlerden beslenir. (Freud, 2021, ss. 71-72).

Freud'a göre birey, toplumsal yaşamın gerektirdiği uyum nedeniyle belirli duyguları, anıları veya dürtüleri bastırır. Bastırılan içerik, genellikle rüyalar, kabuslar veya "tuhaf" davranışlar şeklinde yüzeye çıkabilir. Rüyanın yarattığı rahatsız edici duygu, aslında rüya çarpıtmasının bir sonucudur ve bastırılmış arzuların tanınamayacak ölçüde kılık değiştirmesiyle ilişkilidir. Rüyaların "arzu doyumunu" işlevi, rüyalarda görülen sansürle birlikte açıklanır. Rahatsız edici tatmin edilmemiş dürtüler, bilinçte kabul göremediklerinden, rüya formu içinde ve çarpıtılmış biçimde doyurulur. Dolayısıyla, rüyaların nahoş veya bunaltıcı içeriği, arzuların varlığını geçersiz kılmaz; aksine, bireyin konuşmaktan kaçındığı ya da itiraf etmek istemediği arzuların rüyada, kısmen tanınmaz hâle gelmiş olarak bile olsa, doyurulduğunu ortaya koyar. Bu yaklaşıma göre, bir rüya, "bastırılmış bir arzunun kılık değiştirmiş şekilde gerçekleşmesi" olarak tanımlanabilir. (Freud, 2021, s. 249). Arzu rüyalarına ek olarak kaygı rüyalarının iki ana kaynaktan doğabileceği vurgulanır. İlki, kalp veya akciğer rahatsızlıkları gibi bedensel temelli kaygılardır; bu tür fizyolojik kaynaklı kaygı, yoğun biçimde bastırılmış arzuların rüyadaki doyumunu tetikleyebilir. İkincisi ise özellikle cinsel

uyarımla ilişkilendirilen, psikonevrotik temelli kaygılardır. Var olan kaygı, bastırılmış libidonun açığa çıkması sonucunda rüyanın içeriğine yerleşebilir. Her iki durumda da rüya, duygu (kaygı) ve düşünsel içerik (bastırılmış istek ve fanteziler) arasındaki etkileşimin bir ürünü olarak kabul edilmektedir. Fiziksel kaynaklı kaygı, bilinçdışı düşünceleri canlandırabileceği gibi, cinsel uyarımla birleşen bastırılmış düşünceler de kaygıyı tetikleyebilir. Ayrıca fiziksel koenaesthesia (genel bedensel duyarlılık), rüyada hangi malzemenin temsil edileceğini seçme veya dışlama görevini üstlenir. Bu şekilde bastırma, kaygı üretimi ve bedensel duyular, rüyanın oluşum sürecinde karşılıklı olarak etkili olabilir (Freud, 2021, s. 349)

Freud, çocukluk anılarının, görünüşte ilgisiz görünen rüyaların oluşumunda kritik bir etkisi olduğunu savunur ve rüyalarda ortaya çıkan sahnelerin ayrıntılı analizi yapılmadan çocuklukla bağlarının anlaşılamayacağını öne sürer. Rüyalarda beliren motifler, aslında bastırılmış veya unutulmuş çocukluk anılarının çağrışımlarıyla şekillenir. Bir dizi rüya incelendiğinde, rüyayı harekete geçiren arzusun kaynağının çocukluk dönemi olduğu netleşir; dolayısıyla rüyalar, yetişkinlikte unutulmuş gibi görünen çocukluk dürtü ve anılarının izlerini taşımaya devam eder (Freud, 2021, ss. 228-236)

Freud'un psikanalitik kuramı, insan psikolojisinin temel yönelimlerini Ölüm Dürtüsü (Thanatos) ve Yaşam Dürtüsü (Eros) kavramlarıyla açıklar. Ölüm dürtüsü, bireyin durağanlık, pasiflik ve kendini yıkıma yönlendirme arzusuyla ilişkilidir. Freud'a göre, bu dürtü, yaşamın karmaşıklığından, çatışmalarından ve toplumsal baskılarından kaçma eğilimini yansıtır. Aynı zamanda, içsel bir dengeye ulaşma isteğini ifade eder; bu denge, çatışmadan uzak, hareketsiz bir varoluşu hedef alır (Freud, 2019, s. 78).

Freud'un libido ve nesne yatırımı kavramları da bireyin enerjisini farklı nesnelere veya kavramlara yönlendirdiğini açıklar. Genellikle insanlar libidinal enerjilerini başka insanlara veya dış dünyaya yönlendirir. Ancak bu enerji, bireyin kendisine ya da doğaya yönelmiş olabilir. Libidinal enerji, bireyin dış dünyayla bağını belirlerken, doğaya yönelim, Freud'un anne rahmine dönüş arzusu (regression) ile ilişkilendirilebilir. Anne rahmine dönüş, bireyin stres, kaygı veya travma karşısında güvenlik, huzur ve çatışmasızlık arayışıyla ilkel bir duruma geri dönme isteği olarak değerlendirilir ve bu durum yaşam dürtüsü (Eros) ve ölüm dürtüsü (Thanatos) kavramlarıyla ilişkilidir. Anne rahmi, bireyin varoluşunun en güvenli ve çatışmasız olduğu dönemi simgeler ve bireyin bilinçdışı, bu huzurlu duruma geri dönmeyi arzular. Freud'a göre regresyon, bireyin gelişimsel olarak daha ilkel bir döneme geri çekilmesiyle bağlantılıdır; bu süreç, geçmişte idealize edilmiş güvenlik ve tamamlanmışlık hissine ulaşma arzusunu ifade eder. Özellikle stres veya travma durumlarında bu arzu, bilinçdışında sıcaklık, yuvarlaklık ve su gibi sembollerle ifade edilir. Ayrıca, ölüm dürtüsü bağlamında anne rahmine dönüş, bireyin hareketsiz ve durağan bir duruma dönme isteğini yansıtır. Freud, bu içgüdüsel dürtünün bireyin bilinçdışında tamamlanmışlık ve bütünlük hissine ulaşma çabası olarak anlamlandırıldığını ve rüya analizi ile sembolik davranışlarda görülebileceğini savunur (Freud, 2011, ss. 63-64).

Melanie Klein'in nesne ilişkileri kuramı, Freudiyen çerçeveyi tamamlayan ve genişleten bir bakış açısı ortaya koyar. Klein'a göre, bireyin iç dünyası, özellikle erken çocukluk döneminde yaşadığı travmatik deneyimlerle şekillenir. "Onarım" kavramı, bireyin içsel dünyasında yarattığı parçalanmışlık duygusunu yeniden bütünleştirme çabasını ifade eder, travmalar ise, bireyin içsel dünyasında bir bölünme yaratarak beden algısında ve kendilik duygusunda parçalanma hissine yol açabilir. Klein'a göre, birey, yaratıcılık ve sembolik süreçler yoluyla bu bölünmeleri onarabilir ve süreç, bireyin libidinal enerjisini yönlendirdiği nesnelerle ilişkilendirilir (Klein, 2003, ss. 231-233). Klein'in depresif konum (depressive position) kavramı, bireyin kayıp ve suçluluk duygularıyla yüzleştiği bir gelişimsel aşamaya işaret eder. Birey, hem "iyi" hem de "kötü" nesnelerin aynı kaynağa ait olduğunu anlamaya başlasa da yüzleşme süreci anksiyete ve suçluluk hissini beraberinde getirebilir. Pasif direniş, bireyin bu suçluluk duygusunu veya kayıpla yüzleşme gerekliliğini inkâr ederek, hareketsiz bir durumda kalmayı tercih ettiği bir savunma mekanizması olarak yorumlanabilir. Bu durum, bireyin içsel bir dünyada kalmayı ve dışsal gerçeklikten kaçmayı seçtiği bir tür psikolojik korunma stratejisidir (Klein, 2011, ss. 13; 39)

Freud ve Lacan'ın etkisiyle gelişen geç dönem psikanalistlerde, beden üzerindeki ataerkil baskının inşa biçimlerine yönelik vurguların ön plana çıktığı görülür. Julia Kristeva'nın, 1969-1980 yılları arasında psikanalizin içerdiği tüm olanakları keşfederek Lacan'ın dilin karmaşıklığını toplumsal ve kültürel bağlamlarla ilişkilendirme yaklaşımını benimsediği gözlemlenir. Kristeva'ya göre dil, anlatının sınırlarını zorlar, mekânı manipüle eder ve bilinçdışının bilinç üzerinde etkili olmasını sağlar. Yaşanan süreç, "metinlerarasılık" kavramı ile açıklanır; ancak dilin karmaşıklığının, öznenin bedeniyle yabancılaşmasına ve ruhsal çöküntünün derinleşmesine yol açtığı ifade edilir (Kristeva, 2014, s. 249). Kristeva'ya göre, patriyarkal düzen dil aracılığıyla bedeni politik varoluş alanından dışlar, dilin unsurlarını kalıtsallaştırarak estetik öğelerden arındırır. Böylelikle, özne "iğrenç" olanla yüzleşmeye yönelir ve dil, bireyin toplumsal yapılarla ilişkisini şekillendiren baskıcı bir araç olur. İğrenç kavramı, bedenin kendini arındırma süreciyle ilişkilendirilen pislik, atık ve dışlanmış unsurlar üzerinden tanımlanır. Arınma süreci, yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda cinsel ve dilsel boyutlar taşıyan çok yönlü bir yapı olarak ele alınır. İğrenç olan, öznenin "ben" ile "öteki" arasındaki sınırları belirlemede kritik bir rol oynar ve aynı zamanda kimlik ile toplumsal düzen üzerinde tehdit oluşturur. Bedenin, dışarı atılacak herhangi bir şeyin kalmadığı noktada cesede dönüşmesi, dışlama sürecinin nihai aşaması olarak değerlendirilir. Dışlanma ve arınma pratikleri, bireyin kimlik inşasında merkezi bir yere sahiptir. Kristeva'nın psikanaliz üzerine geliştirdiği çalışmalar, bilinçdışına itilen unsurların radikal bir ötekileştirme ritüeline dönüştüğünü öne sürer. Radikal

dışlama ritüelinin, ataerkil tahakkümün yeniden üretilmesine katkı sağladığı belirtilir. Bireyin bedeni, sosyal, politik ve kültürel normlar tarafından sürekli baskıya maruz kalır ve bu normların yeniden üretimine hizmet eden bir inşa sürecine tabi tutulur. Kristeva'nın bedene yönelik yaklaşımı, ataerkil düzenin pedagojik ve psikopatolojik etkilerini anlamak uygu bir ortam yaratır. Beden, yalnızca biyolojik bir varlık değil, aynı zamanda bireyin toplumsal varoluşunu, politik mücadelesini ve kültürel kimliğini yansıtan bir metafor olarak ele alınır. Bu perspektif, bedenin ataerkil tahakküm altında şekillenen biyopolitik bir inşa sürecine maruz kaldığını ve sürecin bireyin toplumsal konumunu belirlemede önemli bir etkisi olduğunu ortaya koyar. Kristeva'nın yaklaşımı, bedenin öznellik ile toplumsal normların kesişimindeki yerini anlamak için güçlü bir teorik araç olarak değerlendirilebilir (Kristeva, 2014, ss. 13-23).

Beden Kuramları ve Eleştirel Yaklaşımlar

Beden kuramları, insan bedenini salt biyolojik veya fizyolojik bir yapıya indirgemeden, onun toplumsal, kültürel, politik ve söylemsel boyutlarını irdeler. Kurama göre, beden, güç ve iktidar ilişkilerinin sahnesi olup, cinsiyet rollerinden tüketim alışkanlıklarına dek uzanan çok çeşitli normlar tarafından yönlendirilir.

Toplumsal normlar, beden üzerinde kontrol mekanizmaları oluşturmakta; bireylerin bedenlerini disipline etme ve kontrol altında tutma süreçleri toplumsal düzenin bir parçası hâline gelir. Aynı zamanda beden, denetim aracı olmanın ötesinde, direniş ve özgürleşme alanı olarak değerlendirilir. Bireylerin bedensel duruş ve davranışları, toplumsal normların hem yeniden üretildiği hem de sorgulandığı bir alan oluşturur. Bedenle ilgili kuramlar, bireylerin bedensel pratiklerini belirleyen iktidar ilişkilerini ve bu pratiklerin toplumsal düzenin devamlılığındaki rolünü inceler. Beden, toplumsal normların uygulanabildiği ve aynı zamanda sorgulanabildiği bir mecra olarak, toplumsal düzenin işleyişini anlamak ve bireylerin öznel deneyimlerini çözümlemek için bir alan haline gelir.

Michel Foucault'nun beden politikaları kuramı, iktidar, bilgi ve beden arasındaki ilişkileri inceleyerek, bireylerin bedenlerinin toplumsal normlar ve iktidar mekanizmaları tarafından nasıl denetlendiğini ortaya koyar. Foucault'ya göre, modern toplumlarda iktidar, yalnızca yasalarla değil, aynı zamanda toplumsal normlar, bilgi sistemleri ve disiplin mekanizmaları aracılığıyla da şekillenir, beden, iktidar ilişkilerinin merkezinde yer alır ve bireylerin toplum içindeki yerlerini belirleyen bir öge olarak karşımıza çıkar. Beden her ne kadar biyolojik bir taban üzerinden ele alınsa da aynı zamanda siyasi ve üretim gücüne sahip bir figür olarak da nitelendirilir hem yararlı bir güç hem de üretken olan beden, iktidarın da mikrofiziğini oluşturur (Foucault, 1992, ss. 30-32).

Foucault, bedenin disipline edilme süreçlerini açıklamak amacıyla "biyopolitika" kavramını geliştirmiştir. Biyopolitika, devletin yönetsellik anlayışı ile paralel bir şekilde, bireylerin bedenlerini ve nüfusu kontrol altına almaya yönelik bir yönetim yaklaşımını ifade eder. Sağlık, doğurganlık ve kamu politikaları gibi alanlarda etkili olan kavram, bireylerin bedenlerinin yalnızca biyolojik bir varlık değil, aynı zamanda siyasi bir alan olarak değerlendirildiğini ortaya koyar. Nüfusun denetim altına alınmasına yönelik anlayış, modern toplumların yönetim sistemlerinde ayrıcalıklı bir öneme sahiptir.

Ekonomi politığının gelişimi, iktidarın yalnızca yasal düzenlemelerle sınırlı kalmayarak nüfus yönetimine odaklanmasına yol açmış, iktidar mekanizmaları, bireylerin bedenlerini disipline etmeyi ve toplumsal normlara uygun hale getirmeyi amaçlayan süreçler geliştirmiştir. Beden, hem ekonomik üretkenlik açısından bir kaynak hem de siyasi kontrolün uygulandığı bir alan olarak değerlendirilmiştir.

Biyopolitika, modern toplumlarda bireylerin yaşamlarının nasıl düzenlendiğini, bedenlerin hangi mekanizmalarla denetim altına alındığını ve toplumsal normların bu süreçler aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini açıklar. İktidarın nüfus üzerindeki denetimi ile toplumsal normlar arasındaki ilişki, biyopolitikanın temel tartışma alanlarından birini oluşturur.

Foucault'a göre toplum, bireylerin bedenleri üzerinde disipline edici bir iktidar uygular ve iktidar, bedenleri belirli kalıplara sokmaya çalışarak onları 'normal' ya da 'anormal' olarak sınıflandırır. Bireylerin bedenleri, toplumsal yapının ve iktidar ilişkilerinin bir yansıması olarak görülür (Foucault, 2015, ss. 285-288).

İktidar sadece baskı ve yasaklama yoluyla değil, aynı zamanda bireylerin kendi bedenleri üzerindeki denetimleri aracılığıyla da işlev görür ve bireylerin bedeni, iktidarın bir aracı haline gelir. Foucault, bireylerin bedenlerini denetleme biçimlerinin yanı sıra, cinsiyet rollerinin de iktidar dinamikleri içerisinde nasıl biçimlendiğini sorgular. Toplum, cinsiyet normlarını ve kadın bedeninin nasıl temsil edildiğini belirleyen bir yapı olarak faaliyet gösterir. İktidar, tarihsel olarak gücünü öldürme eylemi üzerinden tanımlarken, modern dönemde bedenlerin yönetimi ve denetimi aracılığıyla varlık bulur. Kamu sağlığı, doğurganlık politikaları, göç sorunları ve konut problemleri gibi nüfusa ilişkin güncel meseleler, bu dönüşümün temel odak noktaları arasında yer alır (Foucault, 2007, ss. 101-103).

Beden ve iktidar kuramları, toplumun birey üzerindeki etkilerinin anlaşılmasına yardımcı olurken, aynı zamanda bireylerin kendi kimliklerini ve bedenlerini nasıl inşa ettiklerini de inceler. Thomas S. Nentwig, Foucault'nun beden politikaları üzerine yaptığı çalışmalarda, bireylerin bedenlerinin toplumsal normlar ve iktidar dinamikleri tarafından nasıl şekillendirildiğini ve dinamiklerin birey üzerindeki etkilerini tartışır (Nentwig, 2013, s. 45). Beden politikaları üzerine yapılan çalışmalar, kadınların

cinsellikleri üzerindeki toplumsal baskıları da ele alır.

Yvonne Tasker, cinselliğin ve beden, toplumsal olarak inşa edilen normlarla şekillendiğini iddia eder. Medya, popüler kültür ve diğer toplumsal yapılar, bireylerin bedenlerini algılama biçimlerini etkileyen güçlü söylemler oluşturur. Özellikle kadın bedenleri, bu söylemlerin odak noktası haline gelir ve idealize edilen güzellik standartları üzerinden toplumsal denetim altına alınır. Tasker, bu normların bireyler üzerinde yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik bir baskı oluşturduğunu da vurgular (Tasker, 2002, s. 122).

Sandra Lee Bartky ise kadın bedeninin patriyarkal toplumda denetlendiğini ve kadının bedeninin erkek egemenliği tarafından kontrol altına alındığını ifade eder. Bartky'ye göre, kadın bedenine yönelik bu denetim, yalnızca fiziksel bir boyutla sınırlı kalmaz; aynı zamanda kadının ösıygısı ve kimlik algısı üzerinde derin etkiler bırakır. Kadınların güzellik, zarafet ve uyumluluk gibi normlara uymaları beklenirken, bu süreç onların bedensel varlıklarını sürekli bir özdenetim altında tutmalarına neden olur. Bartky, bu durumun kadının toplumsal ve bireysel özgürlüğünü sınırlayan bir araç olarak işlediğini savunur (Bartky, 1990, s. 72).

Lois McNay'e göre ise toplumun kadın ve erkeğe biçtiği roller, bireyler üzerinde birçok etki yaratır ve özellikle kadınların özneleşme süreçlerinin şekillenmesinde başat bir rol oynar. McNay, toplumsal normların kadınların davranışlarını, seçimlerini ve hatta bedenlerini algılama biçimlerini nasıl etkilediğini detaylandırır. Kadın bedenleri, bu normlar ve erkek egemen yapı tarafından sürekli bir denetim altında tutulur; bu durum yalnızca toplumsal kontrolü değil, aynı zamanda kadınların kendi kimliklerini inşa etme süreçlerini de belirler. McNay'e göre, bu kontrol mekanizmaları, kadınların bireysel özerkliklerini sınırlarken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirir (McNay, 1992, s. 81).

Susan Bordo, özellikle yeme bozuklukları ve diyet kültürüne odaklanarak, kadın bedeninin tarihsel süreçte hangi kültürel ve toplumsal anlamlarla yüklendiğine odaklanır. "Zorunlu incelik" veya "patriyarkal bedensel disiplin" yaklaşımları, kadın bedeninin hem katı estetik standartlar hem de yeme-içme alışkanlıklarını belirleyen toplumsal gelenekler tarafından şekillendirildiğini vurgular. Kadın bedeninin, tarihsel ve kültürel süreçler boyunca sürekli bir denetim altında tutulduğu ve bireyin yeme alışkanlıklarının toplumsal düzenin dayattığı normlara göre yönlendirildiği gerçeğine gönderme yapar. Modern toplumda kadınların yeme alışkanlıkları, politik ve kültürel boyutlar barındıran bir alan olarak değerlendirilir. İncelik idealleri ve diyet kültürü, kadının özgürlük görünümü altında, gerçekte kısıtlayıcı normlarla şekillenen bedensel kararlar almasına neden olur. Bu bağlamda, yaygın diyet ve egzersiz programlarının yanı sıra yeme bozuklukları, kadının bedensel itaatini ve toplumsal beklentilere uyum sağlamasını hedefleyen normatif kadınlık pratiklerinden kaynaklanır ve aynı zamanda bu pratikleri yeniden üretir. Ancak, bu süreçler kadına kısmen güç ve kontrol duygusu da kazandırır. Bu nedenle, "güçlü" veya "kontrol sahibi" hissiyle gelen yoğun coşkun, kadının toplumsal konumunu nesnel biçimde yansıttığı söylenemez; aksine, bu duygu, farklı biçimlerde yapılandırılabilen iktidar ilişkilerinin bir yansıması olarak daima temkinle değerlendirilmelidir (Bordo, 1993, ss. 31-32).

Roman Çözümlemesi

Bilinçdışı Dinamikler ve Bedenin Onarımı

"Vejetaryen," vejetaryenlik kararı ve Yeong-hye'nin rüyaları etrafında gelişir. Freud, rüyaların bastırılmış dürtüleri sembolik olarak dışa vurma fırsatı verdiğini ve bilinçdışındaki çatışmaları güvenli bir biçimde açığa çıkarmaya olanak tanıdığını öne sürer. Bilinçdışı arzular genellikle doğrudan kabul edilebilir olmadığından, rüyalarda sembolik bir biçimde örtülerek ortaya çıktığı ve tatmin edildiklerinde bilinçdışının yatıştığı belirtilir (Freud, 2021).

Karanlık bir orman. ...Korkuyorum. Üşüyorum. Donmuş bir vadiden geçip ahır benzeri beyaz bir yapı görüyorum. ...Yüzlerce, büyük ve kıpkırmızı et parçası upuzun bambu çubuklara asılı. Bazılarından kırmızı kan yere damlamakta hala. Bitmek bilmeyen et parçalarını geçiyorum ama karşı tarafta bir çıkış yok. Üzerimdeki beyaz elbise tamamen kanla ıslanıyor. ... Çokça aile piknik yapmakta. Gördüğüm manzara cümlelerle anlatılamayacak kadar ihtişamlı. Dere şırıl şırıl akıyor, kıyısında yere hasır serip oturmuş insanlar, gimbab yiyen insanlar. ... Elbisem hala kanlı. Kimse beni göremiyor-ken bir ağacın arkasına büzülüp saklanıyorum. Ellerime kan bulaşmış. Ağzıma kan bulaşmış. O ahırda... yere düşen bir et parçasını yemiştım çünkü. Yumuşak çiğ eti diş etimde ve damağımda gezdirip kanı emmiştım. Ahırın zeminindeki kan birikintisine yansıyan gözlerim ııldamıştı. Bu kadar canlı olamaz. Dışlerimle çiğnediğim çiğ etin hissettirdikleri. Yüzüm, gözlerimdeki ışıltı. Yüzüm kesin benim yüzümdü ama ilk kez gördüğüm bir yüz gibiydi. Yok, hayır, tam tersi, defalarca gördüğüm bir yüz gibiydi ama benim yüzüm değildi. Açıklamak imkânsız. Hem aşına hem yabancı... o capcanlı ve tuhaf, korkunç tuhaf duyguyu. (Han, 2017, ss. 15-16).

Romanın başlangıcından itibaren Yeong-hye'yi "et yememeye" sevk eden tetikleyici nedenlerden biri, rüyalarında gördüğü kan ve şiddet dolu sahnelerdir. Rüyaların yinelenen şekilde şiddet ve ölüm imgeleri içermesi, bilinçdışında derin bir korku, suçluluk veya travmatik deneyimlerle yüzleşildiği izlenimi uyandırır. Karakterin rüyaları nasıl hatırladığı veya anlatıcı tarafından nasıl aktarıldığı incelendiğinde, bastırılmış bir travmadan veya bir tür cinsel/şiddetsel deneyimden izler görülebilir.

Rüyalarda, kanın sürekli tekrarlanması, hem “yaşam” hem de “ölüm” çağrışımları barındırır, Yeong-hye’nin ruhsal dünyasındaki ikilemleri ya da geçmişte yaşadığı anksiyeteyi görünür kılar.

“Anlayamıyorsun, değil mi? Eskiden beri, et doğrama tahtasında birilerinin bıçak savuruşunu görünce korkardım. O kişi ablam, hatta annem de olsa. Nedenini açıklayamam. Dayanılmaz bir nefret duygusuydu sadece. Bu demek değil ki dün rüyamda ölen ya da öldüren annem ya da ablamdı. Yalnızca buna benzer bir his, ürpertici, kirli, korkunç derecede zalimce bir histi bende kalan. Kendi ellerimle insan öldürme hissi yahut birisi tarafından öldürülme hissi, yaşamamış olsam kesinlikle hissedemeyeceğim. ... Kulpu olmayan bir kapının ardındaymışım gibi. Hayır, belki de baştan beri burada olan bir şeyi yeni fark etmiştim. Karanlık. Her şey karanlık içinde silinmiş halde.” (Han, 2017, s. 28).

“Yok, ben özür dilerim... Sana karşı yüzüm yok damat.” Bu kadar ataerkil bir kayınpederden bir özür cümlesi duymak, hem de beş yıldır ilk kez, beni şaşırtmıştı. ... Karım böyle bir babadan on sekiz yaşına kadar dayak yediğini söylemişti. (Han, 2017, s. 29)

Psikanalitik yaklaşımda, travmatik deneyimler, bilinçli bellekte yadsındıkları ölçüde rüyalarda semboller yoluyla tekrar yüzeye çıkar. Yeme davranışındaki ani ve radikal değişim, öncesinde yaşanan travmanın fiziksel bir yansıması şeklinde yorumlanabilir. Han, romanında travmaya açık göndermeler yapmasa da okur Yeong-hye’nin iç dünyasındaki şiddetli çalkantıları rüyalara dayanarak takip edebilir. Etin ve kanın yoğun biçimde vurgulandığı sahneler, psikanalitik bakış açısından, içsel bir suçluluk veya “bedenden tikslenme” hissiyle de ilişkilendirilebilir (Kristeva, 2014, ss. 13-23).

“Ne duruyorsun. Çabuk ye şunlardan” Kayınpeder tren bacasından çıkan sese benzeyen sesiyle ısrar etti. “Yeong-hye, hadi ye. Yersen gücün yerine gelir. İnsan yaşadığı sürece güçlü olmalı. Tapınakta yaşayan Budist keşişler inzivaya çekilip tek başlarına yaşadıkları için hayatta kalabiliyor.” ... Karımsa bu da neyin nesi dercesine, anlam veremiyormuş gibi sersemlemiş bakışlarla aile fertlerinin yüzlerine baktı. Gergin bir sessizlik oldu. Kara bir gölge düşmüş kayınpederin yüzünü, bir zamanlar çok güzeldi lafına inanılamayacak derecede buruş buruş olan kayınvalidenin yüzünü ve gözlerinde birikmiş kaygıyı, baldızın tasadan yukarı kalkan kaşlarını, bacanağın ilgisiz tavrını, kayınbiraderle eşinin hareketsiz olsa da uygun karşılamadıkları anlaşılan yüz ifadelerini sırayla seyrettim. Karımın birkaç kelime de olsa bir şeyler söylemesini bekledim. Ancak o, tüm bu yüzlerin fırlattığı sözsüz mesaja, elindeki yemek çubuklarını masaya bırakarak cevap vermekle yetindi. (Han, 2017, s. 35)

Sinirleri tekrar tepesine çıkan kayınpeder karımın yanağına bir tokat daha attı. “Baba!” Baldız koşarak babasının beline sarılmıştı ama karımın ağzının açıldığı an kayınpeder eti tıkırtırdı. Kayınbirader o hiddetle kolunu serbest bırakınca karım homurdanarak ağzındakini tükürdü. Hayvansı bir çığlık attı. “Çekilin!” Karım eğilerek girişe doğru koşacak sanmışım ama arkasını dönüp geniş masanın üzerinde duran meyve bıçağını eline aldı. ... Karımın bileğinden fiskeye gibi kan fışkırdı. Beyaz tabakların üzerine kırmızı kan yağmur gibi boşandı. (Han, 2017, ss. 38-39).

Bileğim iyi. Önemli bir şey değil. Ağrısı sızısı yok. Ağrıyan göğsüm. Karın boşluğumda bir şey asılı duruyor. Ne olduğunu bilmiyorum. Her zaman orada duruyor. Artık sutyen takmasam da yumru orada hissediliyor. Ne kadar derin nefes alsam da göğsüm rahatlamıyor. Bir haykırış, yakarış, kat kat birleşiyor ve oraya yapışarak sabitleniyor. Et yüzünden. Çok fazla et yedim. O hayatlar bozulma dan orada asılı. Kesinlikle. Kan ve etlerin hepsi sindirilip vücudumun her kösesine yayılmış, tortusu dışa atılmıştır, ama o hayatlar ısrarla karın boşluğuma yapışmış duruyor. (Han, 2017, s. 45).

Yeong-hye’de aile ve evlilik ilişkileri açısından bastırılmış öfkenin veya ödipal çatışmaların yansıma da görülebilir. Yeong-hye’nin eşi, babası ve kız kardeşi, onun bedeni hakkındaki kararlarını sorguladıkça veya zorla “norm”a dönüştürmeye çalıştıkça, aslında Yeong-hye’nin bilinçdışı direnişini daha da belirgin hâle getirirler. Eşi, onu “anlaşılmaz” ve “hastalıklı” olarak etiketlerken, aile üyeleri de fiziksel zorlama yöntemlerine başvurur. Yeong-hye’nin sessiz kalması, itaat veya içe kapanma biçiminde kendini gösterdiği ölçüde, bastırılmış öfkenin ve “kendine zarar verme” eğiliminin de artmasına yol açar (Kristeva, 2014, ss. 13-25).

Aile bireylerinin temsil ettiği toplumsal ve ahlaki yasalar, Yeong-hye’nin içindeki “bastırılmış öfke”yi veya suçluluk duygusunu tetikler. Psikanalitik kurama göre, güçlü bir süperegö, bireyin yaşam enerjisini ve cinsel dürtülerini şiddetle kısıtlayarak, intihar eğilimi ya da bedensel çöküş gibi eylemlere zemin hazırlar. Romanın ilerleyen bölümlerinde Yeong-hye’nin sağlığının ciddi şekilde bozulması, aslında bir yandan “pasif direniş” diğer yandan da içsel bir yıkımın göstergesidir. Bu düzlemde “itaat” ya da “sessizlik,” psikanalitik açıdan öfkenin veya libido enerjisinin içe doğru yönelmesine neden olan savunma mekanizmaları olarak değerlendirilebilir.

Yeong-hye’nin et yememeye dair ısrarı, “bitkiye dönüşme” arzusu, çevresindekileri tanıyamayacak hâle gelene kadar direnmesini içeren “delilik” veya “psikoz” olarak algılanan davranışları psikanalitik kuramda, aşırı bastırmanın sonucu ortaya çıkan zihinsel çöküş biçiminde yorumlanır. Birey, içinde bulunduğu sembolik düzende kendini ifade etme imkânı bulamadığında, psikotik bir kopuş yaşar. Roman, bu kopuşun görünümünü Yeong-hye’nin dış dünya ile iletişimi koptuğunda iki uç arasında süregelen bir gidiş geliş gibi sunar. Bir tarafta kendi bedeni üzerinde söz sahibi olma, otoriteye başkaldırı niteliği

taşıyan “özgürleşme” olasılığı, diğer tarafta ise “travmanın göstergesi” olarak kendini yıkıma sürüklenme ihtimali vardır.

“Ufak bir morluğa da benzeyen açık yeşil ben kesinlikle bir Moğol lekesiydi. O an bu izin ilkel çağlara, evrimden öncesine ait bir şeyleri, ya da fotosenteze dair bir izi çağrıştırdığını, beklediği gibi cinsel bir arzuyla alakası olmadığını, aksine bitkisel bir şeyler hissettirdiğini anladı.” (Han, 2017, s. 72)

Yeong-hye'nin taburcu edilmesinin devamında eniştesi tarafından istismar edilerek, bedenine resimler çizilmesi ve cinselliğe dair isteklilik hali, Klein'in nesne ilişkileri kuramı üzerinden incelenebilir. Nesne ilişki kuramı, Yeong-hye'nin bedenine çizilen resimleri ve bunun cinselliği üzerindeki etkisini "onarım" kavramı üzerinden açıklar (Klein, 2003, s. 23). Travma ve olumsuz deneyimler bireyin içsel dünyasında "parçalanmış" bir beden ve öz algısına yol açabilir. Yeong-hye'nin travmatik geçmişi, onun bedenine yabancılaşmasına ve bedenini bir bütün olarak algılayamamasına neden olur. Bedenine çizilen resimler, bu parçalanmış beden algısını bir sanat nesnesi olarak yeniden bütünleştirir. Bu süreç, Klein'in onarım kavramında olduğu gibi, travmanın ve parçalanmanın yarattığı psikolojik yükün azaltılmasını sağlar (Klein, 2011, s. 85). Ayrıca Klein, yaratıcılığın libidinal enerjinin bir dışavurumu olduğunu vurgular. Bu bağlamda, Yeong-hye'nin bedenine resimler çizilmesi hem yaratıcı bir süreç hem de bilinçdışındaki libidinal arzularının yeniden yüzeye çıkmasına zemin hazırlar.

Freud ve Klein'in kuramları birlikte değerlendirildiğinde, Yeong-hye'nin bedenine yapılan çizimler, onun yaşadığı travmaları yeniden yorumlamasına, bedenine estetik bir bakış açısıyla yeniden bağlanmasına ve cinselliğiyle uyum sağlamasına imkân tanır. Freud'un bilinçdışındaki bastırılmış arzuların ifadesine dair görüşleri ile Klein'in onarma süreci, Yeong-hye'nin hem zihinsel hem de fiziksel bütünlüğünü yeniden inşa etme arayışını açıklamaya katkıda bulunur. Bu süreç, onun cinselliğini travmalardan bağımsız bir şekilde yeniden tanımlamasına ve arzularını serbest bırakmasına yardımcı olur.

“Geçen sefer de söylemiştim ama anoreksiya nevroza durumunda hastaların yüzde 15-20'si açlıktan hayatını kaybediyor. Bir deri bir kemik kalsa da hasta kilo aldığını düşünüyor. Arkasında birçok sebep olabilir, baskın anneyle olan sorunlar, vesaire. Ancak Gim Yeong-hye Hanım'ın durumu hem şizofreni hem de yemeyi reddeden özel bir durum. Ağır şizofren olmadığından emindim ama açık konuşmak gerekirse böyle sonuçlanacağını tahmin etmemiştim. Tercihen zehirlenme sanrıları olması durumunda karşısında doktorun da yemek yemesi gibi çözümlerle ikna edilebilir. Ancak Yeong-hye Hanım'ın yemek yemeyi reddetme sebebi belirsiz ve ilaç da hiç etki göstermiyor.” (Han, 2017, s. 121).

Yeong-hye'nin tekrar hastaneye yatırılmasının ardından kendini bir bitki gibi hissetmesi ve ilaç almayı reddetme süreci, Freud'un psikanalitik kuram bağlamında bireyin bilinçdışı arzuları, savunma mekanizmaları ve ölüm dürtüsü (Thanatos) üzerinden açıklanabilir. Ölüm dürtüsü, bireyin kendini yıkıma ve hareketsizliğe yöneltme eğilimiyle ilgilidir. Yeong-hye'nin bir bitki gibi olma arzusu, yaşamın karmaşıklığından kaçış ve pasif, durağan bir varoluşa dönüşme isteğini temsil eder. Bitkiler, yaşamın en temel ve pasif formu olarak görülebilir; bu nedenle Yeong-hye'nin bitki olma arzusu, onun insan doğasının getirdiği çatışmalardan ve acılardan uzak durma çabası, ilaç almayı reddetmesi, bu edilgen varoluşu bozmama ve herhangi bir dış müdahaleden korunma isteğiyle ilişkilidir. Freud'un libido kavramı da bu durumu destekler. İnsanlar genellikle libidinal enerjilerini başka insanlara veya nesnelere yönlendirir. Ancak Yeong-hye'nin durumunda, libidinal enerji kendi bedenine ve doğaya yönelmiş izlenimi uyandırır. Kendini bir bitki gibi hissetmesi, bilinçdışındaki arzusunun insan dünyasından soyutlanarak doğayla bütünleşme ihtiyacı ve Freud'un anne rahmine dönüş arzusuyla bağlantılıdır.

“Benim nasıl öğrendiğimi biliyor musun? Rüyada yani, amuda kalkmış dururken ... Vücudumda yapraklar yeşeriyordu, ellerim kök salıp... toprağın altına doğru uzanıyordu. Durmaksızın, durmaksızın... Kasıklarım da çiçekler açmaya çalıştığı için bacaklarımı açtım, genişçe açtım ama...” (Han, 2017, s. 127).

Yeong-hye tekrar çocuk mu oluyordu acaba? Adeti kesileli uzun zaman olmuş, kilosu da otuzun altına düştüğü için göğüslerinden geriye bir şey kalmamıştı. İkincil cinsiyet özelliklerinden arınmış ucube bir kız çocuğu görüntüsüyle Yeong-hye uzanmakta. (Han, 2017, s. 130).

Freud'un İd, ego ve süperegö kavramları açısından, Yeong-hye'nin bu durumu İd ile ego arasındaki bir çatışmayı da yansıtır. İd, ilkel arzuları ve dürtüleri temsil ederken ego, gerçeklikle uyum sağlamaya çalışır. Yeong-hye'nin kendini bir bitki gibi hissetmesi ve ilaç almayı reddetmesi, onun id düzeyinde bir doğaya dönüş ve saf bir varoluş arzusunu temsil eder. Bu süreçte ego, dış dünyanın gerçekliğini reddeder ve tamamen İd'in arzularına boyun eğir.

Direnış ve İktidar: Bedenin Yeniden Tanımlanması

Roman, kadın bedeninin toplumdaki normlar, beklentiler ve erkek egemen sistem tarafından nasıl denetlendiğini yansıtır. Yeong-hye'nin bedeni, toplumsal normların bir yansıması ve patriyarkal yapının kontrolü altında bir nesne olarak, normlar tarafından sıkı bir şekilde denetim altına alınır. Denetim, kadınların bedenlerinin nasıl görüneceği, nasıl davranacağı ve hangi rolleri üstleneceği konusunda toplumsal beklentileri içerir. Foucault'ya göre, bireyler toplumsal normlara uyum sağlamak zorunda kaldıklarında, özneleşme süreçleri de normların içine hapsolür (Foucault, 2007, s. 103).

Kore kültüründe, özellikle aile ve evlilik kurumu, kadından belirli uyum ve itaat kalıpları bekler. Gabo Reformu ve Aydınlanma Dönemi, Kore'de kadınların toplumsal statüsünde önemli değişimlerin yaşandığı bir dönem olsa da Reform

öncesinde Konfüçyüsçülük'ün ataerkil normları, kadınları ev içi rollerle sınırlamış, toplumsal hayattan dışlamış ve eğitim haklarını ellerinden almıştır. Kadınlar, "üçlü takip" sistemiyle babalarına, kocalarına ve oğullarına bağımlı ve "itaatkâr" bir yaşam sürdürmek zorunda bırakılmışlardır. Dul kadınların yeniden evlenmesi yasaklanmış ve ekonomik özgürlükleri kısıtlanmıştır. Aydınlanma Dönemi sonrasında ve günümüzde her ne kadar Kore'de kadının statüsü üzerinde birçok yenilik yapılmış olsa da kültürde Konfüçyüsçülük etkileri devam ettiği görülür (Köroğlu, 2009, ss. 186-188). Han Kang, *Vejetaryen*'de bu beklentileri, Yeong-hye karakterinin bedeni üzerinden görünür kılar, kadın bedeninin toplumdaki normlar, beklentiler ve erkek egemen sistem tarafından nasıl denetlendiği üzerinde yoğunlaşır. Yeong-hye'nin bedeni, toplumsal normların bir yansıması ve patriyarkal yapının kontrolü altında bir nesne olarak, toplumsal normlar tarafından sıkı bir şekilde denetim altına alınır. Denetim, kadınların bedenlerinin nasıl görüneceği, nasıl davranacağı ve hangi rolleri üstleneceği konusunda toplumsal beklentileri içerir (Foucault, 2007, s. 103).

Kadına biçilen "besleyici, uyumlu eş" rolü, et yemeyi reddeden ve giderek zayıflayan Yeong-hye'de tamamen altüst olur. Aşırı zayıflama, hastaneye kapatılma, aile tarafından et yemeye zorlanma gibi süreçler, bedeni sürekli kontrol altına almaya çalışan bir toplumsal düzene işaret eder. Yeong-hye'nin yemek masasında bile bedeninin taleplerine uyması konusunda eşi ve ailesi tarafından gördüğü baskı, Foucault'un iktidar kavramının günlük alışkanlıklara mikro düzeyde bile nasıl sızdığının göstergesidir.

Tanrı aşkına nasıl bu kadar benmerkezci olabilir? Karımın suratına dik dik baktım. Bakışları yere dönüktü, yüz ifadesi her zamankinden daha soğuk görünüyordu. Beklenmedik bir durumdu bu. Bu denli bencil ve kendi kafasına göre takılan bir yönü olduğuna inanamıyordum. Demek böyle anormal bir kadındı! (Han, 2017, s. 17).

Yeong-hye'nin eşinin, toplumsal normları ev içi alana taşıyarak, bireysel bir tercih olan yemek yemeyi bir norm haline getirmesi ve eşinin norm dışı davranışını kontrol etmeye çalışması, evlilik kurumu üzerinden kadının iradesinin bastırılması olarak ele alınır. Eşinin taleplerine boyun eğmesi beklenen Yeong-hye, evlilik bağlamında kendi bedenine dair karar alma hakkını kullanarak ataerkil evlilik yapısına karşı çıkar. Böylece, Yeong-hye'nin iradesi sadece bireysel değil, aynı zamanda evlilik kurumundaki kadının konumunu sorgulayan bir başkaldırıya da dönüşür.

"Yemeyeceğim." Karımın ağzından ilk kez net bir cümle çıkmıştı. "Ne!" Bağırانlar benzer şekilde asabi olan kayınpederle kayınbiraderdi. Kayınbiraderin karısı hızla kocasının kolunu tuttu. "Şu halini görmek yüreğimi yakıyor. Babanın sözünü nasıl dinlemezsin? Ye diyorsam ye!" diye bağırđı kayınpederim. Karımın, "Özür dilerim baba, ama onu yiyemem," cevabını vereceğini sanmıştım. Fakat hiç de mahcup olmamış bir tavırla sakince konuştu. "Ben et yemiyorum." dedi. (Han, 2017, s. 36).

Aile bireyleri Yeong-hye'nin isteğinden bağımsız kararına müdahale ederek, onu kendi normlarına uydurma çabası içindedir. Benzer şekilde, psikiyatri kurumu da onu "normalleştirme" amacıyla tıbbi müdahaleye zorlar. Yeong-hye'nin bedenini hafifletme arzusu, kontrol mekanizmalarına karşı bir başkaldırı ve beden üzerindeki iktidar ilişkilerinden kurtulma çabası olarak değerlendirilebilir. Foucault'nun bedenin disiplin altına alınmasını eleştirmesi gibi, Yeong-hye'nin de bedenine toplum tarafından yüklenen anlamlardan kurtulma arzusu, iktidarın etkisine karşı bir direniş çabası olarak değerlendirilebilir. Ailesi ve eşi tarafından maruz kaldığı şiddet, onun bedenini hem bir direniş aracı hem de bir yok oluş yoluna dönüştürür ve beden üzerindeki iktidar ilişkilerinin birey üzerinde nasıl yıkıcı etkiler yaratabileceğini gösterir.

Yeong hye'nin tuhaflığı üç yıl önce birdenbire vejetaryen olmasıyla başladı. Gerçi artık vejetaryen sayısı çok ama Yeong-hye'nin diğerlerinden farklı yanı, onu buna iten dürtünün belirsizliği idi. Yüzüne bakılamayacak kadar çok kilo vermişti, neredeyse hiç uyumuyordu ve normalde sessiz biri olsa da iletişim kurmayı im kansız kılacak ölçüde konuşmayı bırakmıştı. Kocasının yanı sıra kendi aile fertlerinin hepsi de kız kardeşinin bu durumundan dolayı kaygılanıyordu. (Han, 2017, s. 117).

Yeong-hye gittikçe zayıflar ve hatta yaşamını tehlikeye atar, fakat bu yıkım süreci, aynı zamanda patriyarkal düzene karşı sessiz ama güçlü bir protestodur. Kadın bedeni, roman boyunca çoğu zaman suskun ve sözsüz bir ifade alanı hâline gelir. Yeong-hye düşüncelerini dile getirmek yerine, jestleri ve hareketleriyle çevresine tepki gösterir. Yeong-hye, "konuşarak" değil, "sessizliği" ve "fiziksel reddi" tercih ederek mevcut düzene karşı tavır alır. Böylece bedeni, bir tür "iletişim aracı" işlevi görür; ancak bu iletişim, çevresindekiler tarafından çoğu zaman "anlaşılmaz" bulunur.

İçine giremediğim, bilmemin bir yolu bulunmayan, ayrıca bilmek de istemediğim bir rüya yüzünden ıstırap duyan karım sürekli zayıflıyor ve güçsüzleşiyordu. Bir dansçı gibi sıkı mı olacak derken sonunda bir hasta gibi bir deri bir kemik kalmıştı. (Han, 2017, s. 20).

"Dudaklarının hali ne öyle? Makyaj yapmadın mı?" Ayakkabılarımı çıkardım, üzerinde siyah paltosuyla kafası karışmış gibi duran karımı kolundan çekip yatak odasına götürdüm. "Bu halde mi çıkacaktın şimdi?" İkimizin görüntüsü makyaj aynasına yansıdı. "Tekrar yap. Makyaj." Karım sessizce elimden kurtuldu, pudra kutusunu açıp ponponu yüzünde gezdirdi. Pudra dalga dalga habarınca yüzü tozlanmış bez bir bebeğe benzedi. Hep sürdüğü koyu mercan rengi ruju kül rengi dudaklarına sürünce, sağlıksız solgunluğundan biraz kurtulmuş oldu. İçim rahatlamıştı. Karımın durumu gerçekten şüpheli olsa bile, dile getirilen danışma ya da tedavi gibi şeyleri düşünmek istemiyordum. Onda bir sorun yok,

hem böyle şeyler gerçek bir hastalık bile değil, diyordum kendime. Duygularını, düşüncelerini gözlemlemeyi reddediyordum. Hakikaten de tuhaf olaylara karşı hiç hoşgörüm yoktu. (Han, 2017, s. 21).

Yeong-hye'nin eşinin, onun bedenine dair aldığı kararlara karşı mesafeli olması, Foucault'un "bilgi-iktidar" kavramıyla ilişkilendirilebilir. Bilgi-iktidar ilişkisi, iktidarın bireyler üzerindeki denetimi bilgi aracılığıyla nasıl şekillendirdiğini açıklar. Yeong-hye'nin bedensel kararları, eşinin ona dair "bilgisi"ni zedelediği için, eşi onun kararlarını reddeder. Onun hakkında bildiklerinin değişmesi, eşi üzerinde iktidar kaybına neden olur, Yeong-hye'ye karşı bir mesafe koymasına yol açar.

Yeong-hye, ailesinin, eşinin beklentilere açıkça meydan okur: Ne eşine "cinsel itaat" sunar ne de ailesinin "iyi eş ve anne olma" kalıplarına uyum gösterir. Et yememesi, hamile kalma veya beslenme yetisini yitirme gibi konularda kaygı uyandırır. Eşinin gözünde, onun bedeni artık "işe yaramaz" hâle gelmiştir. Bu tutum, kadının bedeni üzerinde söz sahibi olma arzusunun, patriyarkal evlilik düzenine radikal bir eleştiri olduğunu gösterir.

"Dışarıdan öyle görünüyor ama bütün kasları sertçe gerilmiş durumda. Bilinci kapalı değil, aksine bilincini bir yerlere yoğunlaştırmış. Bu durumu ısrarla kırdığımız zamanki tepkisini görseniz, tamamen uyanık olduğunu anlarsınız." (Han, 2017, s. 148).

En çok zarar verebileceğin şey senin kendi bedenin. Kendi istediğin şekilde yapabileceğin tek şey bu. Ancak bu bile istediğin gibi olmuyor değil mi? (Han, 2017, s. 151).

Yeong-hye, aile ve toplum tarafından kendisine biçilen "uysal eş, itaatkâr kız kardeş veya evlat" kimliklerini reddeder. Bu reddediş, onun toplumsal düzenin sınırlarını ihlal etmesine yol açar; roman boyunca yaşadığı sosyal ve fiziksel şiddetin bir kısmı, bu "itaatkârlık" kalıbına uymamasından kaynaklanır. Sonuçta karakterin bedeni hem aile hem de kurumlar tarafından yeniden "düzene sokulmak" istenir. Yeong-hye'nin, et yemeyi bırakma, aşırı zayıflama, "bitkiye dönüşme" isteği gibi yaşadığı bilinçdışı çatışmalar, direnişe dönüşür, beden üzerindeki somut etkileri hem ruhsal hem de toplumsal boyutta anlam kazanır.

Sonuç

Han, *Vejetaryen*'de ana karakter Yeong-hye karakterini, eşin, kız kardeşin ve eniştenin gözünden aktarırken, Yeong-hye'nin ötekileştirilen bedenini çok yönlü biçimde işleyerek hem duygusal ve psikolojik gerilimin hem de toplumsal baskıların kesiştiği bir alan yaratır. Yeme alışkanlıklarının psikanalitik yorumu (arzu, bastırma, reddetme) ile sosyokültürel yorumu (beden politikaları, normatif kadın rolleri) iç içe geçer. Karakterin yalnızca "delilik" veya "anoreksi" ekseninde açıklanamayacak kadar karmaşık bir çöküş-direnış öyküsü sunduğu görülür. Psikanaliz, Yeong-hye'nin deneyimini patolojik bir süreç—bilinçdışındaki şiddetli bir travmanın dışavurumu—olarak değerlendirirken, beden kuramları aynı eylemi kadının bedenini ve normları bozma, toplumsal düzeni sorgulama arayışı şeklinde yorumlar. Romanın sonuna dair asıl soru, hangi yorumun—travmanın sonucu olarak "delilik" mi, yoksa beden siyasetine dair radikal bir "direnış" mi—daha baskın olduğudur. Han, okura kesin bir yanıt vermekten kaçınır ve Yeong-hye'nin bedensel/ruhsal yolculuğunu, hem psikanalizin açtığı içsel çatışma boyutuyla hem de beden kuramlarının toplumsal eleştirisi üzerinden değerlendirilebilecek bir anlatıya dönüştürür. Karakterin geçmişine dair metnin açıklamadığı boşluklar, rüyaların kan ve şiddet imgeleriyle dolu olması, aile ve evlilik kurumunun fiziksel ve psikolojik baskıları gibi öğeler, bu travmanın yüzeye çıkmasına neden olan koşulları belirginleştirir. Yeong-hye'nin bedeni üzerinde kendi iradesini kurmaya çalışması, bir yandan "delilik" ya da "psikoz" şeklinde kodlanırken, diğer yandan sözlü veya fiziksel şiddetle bastırılmaya çalışılır. Böylece, psikanalitik açıdan karakterin içsel çatışması yoğunlaşarak beden üzerinden dışavurulur. Öte yandan, beden kuramları perspektifi, hikâyenin bireysel patoloji boyutuyla sınırlı kalmaması gerektiğini vurgular. Yeong-hye, "vejetaryenlik" ve "bitkiye dönüşme" gibi seçimlerle, patriyarkal toplumun kadın bedeni üzerindeki kontrol ve normalleştirme çabalarına meydan okur. Hastaneye kapatılması, ailesinin zorla et yedirmeye çalışması ve çevresindekilerin "anormal" damgası, bedenin nasıl disipline edilmeye çalışıldığını açıklar. Romanın sonu, okuru "delilik mi, direniş mi?" ikilemiyle baş başa bırakır. Karakterin gittiği uç nokta bir patolojiye veya yaşanmamış/işlenmemiş travmanın son evresine işaret eder. Yeong-hye, bedenini bir iktidar nesnesi olmaktan çıkararak "hiçliğe" ya da "doğaya" yaklaştıkça, toplumun çizdiği normlarla radikal biçimde yüzleşir ve o normları parçalar. Dolayısıyla *Vejetaryen*, her iki yorumun da geçerli olabileceğini ortaya koyar. Anlatının çok boyutlu yapısı, romana evrensel bir boyut kazandırarak okurun hem iç dünyasında yaşanan çekişmelerin derinliklerine hem de toplumsal kurumların bedeni denetleme çabalarına dair kapsamlı bir sorgulama yapmasına olanak tanır. Yeong-hye'nin öyküsü, "psikanalitik" ve "beden odaklı" yaklaşımların kesişiminde doğan bir hem/hem de kurgusunu yansıtır. Karakterin rüyalarla açığa çıkan bilinçdışı çatışmaları, travmatik deneyimlerin sembolleri ve aile baskılarıyla birleşerek bedeni üzerinden bir direniş veya yok oluş hikâyesine evrilir. Bu hikâye, bir yandan ruhsal dengesi sarsılmış bir kadının çılgınlığını iştirken, öte yandan patriyarkal toplumun "normal" diye nitelediği düzenin nasıl kırılabileceğini ve kadın bedeninin nasıl bir eylem/başkaldırı sahasına dönüşebileceğini göstermesi bakımından çarpıcıdır. Han'ın romanı, böylece bireyin iç dünyasıyla toplumsal normlar arasındaki çatışmayı hem trajik hem de düşündürücü bir biçimde betimler.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zekâ Kullanımı: ChatGPT (OpenAI) yalnızca özet (abstract) bölümünde dilbilgisi/dil düzeltmesi amacıyla kullanılmıştır.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Use of Artificial Intelligence: ChatGPT (OpenAI) was used solely for language grammar editing in abstract.

Kaynaklar

- Bartky, S. L. (1990). Foucault, femininity, and the modernization of patriarchal power. In H. D. J. (Ed.), *Feminism and Foucault: Reflections on resistance* (pp. 61–76).
- Bordo, S. (1993). *Unbearable weight: Feminism, Western culture, and the body*. University of California Press.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin doğuşu* (M. A. Kılıçbay, Trans.). İmge Kitabevi.
- Foucault, M. (2007). *Cinselliğin tarihi* (H. U. Tanrıöver, Trans.). Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2015). *Biyopolitikanın doğuşu* (A. Tayla, Trans.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Freud, S. (2011). *Haz ilkesinin ötesinde; Ben ve id* (A. Babaoğlu, Trans.). Metis Yayınları.
- Freud, S. (2019). *Uygarlığın huzursuzluğu* (H. Barışcan, Trans.). Metis Yayınları.
- Freud, S. (2021). *Rüyaların yorumu* (D. Muradoğlu, Trans.). Say Yayınları.
- Han, K. (2017). *Vejetaryen* (G. Türközü, Trans., 16th ed.). April Yayıncılık.
- Klein, M. (2003). *Sevgi, suçluluk ve onarım* (B. Habip, Trans.). Kanat Yayınları.
- Klein, M. (2011). *Haset ve şükran* (O. Koçak & Y. Erten, Trans.). Metis Yayınları.
- Köroğlu, H. (2009). 19. yüzyılda Kore’de Batılılaşma hareketi ve kadının statüsü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(27), 183–199.
- Kristeva, J. (2014). *Korkunun güçleri: İğrençlik üzerine deneme* (N. Tural, Trans.). Ayrıntı Yayınları.
- McNay, L. (1992). *Feminism and the politics of recognition*. Routledge.
- Nentwig, T. S. (2010). Foucault's genealogy of power and its implications for the concept of the body. *Journal of Historical Sociology*, 23(2), 215–236.
- Tasker, Y. (2002). *Working girls: Gender and sexuality in popular cinema*. Routledge.